

Quản lý hoạt động dạy học môn Khoa học tự nhiên ở các trường trung học cơ sở huyện Đông Anh, thành phố Hà Nội

Lê Thị Lan Anh*, Ngô Mỹ Linh**, Nguyễn Thị Hiền***

*Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2

**Trường THCS Nguyễn Huy Tưởng - Đông Anh, Hà Nội

***Trường THCS Cổ Loa - Đông Anh, Hà Nội

Received: 29/9/2024; Accepted: 9/10/2024; Published: 16/10/2024

Abstract: This study examines the management of natural science teaching activities at lower secondary schools in Dong Anh district, Hanoi. The findings indicate that these schools have made initial efforts to adapt to the new natural science curriculum introduced in the 2018 General Education Program and have achieved certain positive outcomes, contributing to the improvement of overall educational quality. However, despite these achievements in terms of goals, indicators, content, and curriculum, the implementation of natural science teaching in these schools still faces some challenges. This paper delves into various aspects of managing natural science teaching activities and examines the current state of natural science teaching management at the classroom level in lower secondary schools of Dong Anh district, Hanoi. Based on these findings, the study proposes several measures to enhance the management of natural science teaching activities at lower secondary schools in Dong Anh district, Hanoi.

Keywords: Management of teaching activities, natural science subject, lower secondary school.

1. Đặt vấn đề

Khoa học tự nhiên (KHTN) là môn học được xây dựng và phát triển trên nền tảng của Vật lý, Hoá học, Sinh học và Khoa học Trái Đất,... KHTN là môn học có vị trí, vai trò rất quan trọng để học sinh trung học cơ sở (THCS) phát triển toàn diện mọi mặt cả thể chất, tinh thần và trí tuệ [3]. Ở cấp THCS, KHTN là môn học mới được thiết kế theo hướng tích hợp liên môn đòi hỏi cách thức tổ chức dạy học và đánh giá kết quả dạy học phải thay đổi. Theo đó, quản lý hoạt động dạy học (QLHDDH) môn KHTN cũng cần có sự thay đổi. Đến nay, dạy học môn KHTN ở các trường THCS huyện Đông Anh, TP Hà Nội đã triển khai sang năm thứ 4 tuy nhiên trong quá trình triển khai dạy học môn KHTN và QLHDDH môn này tại các nhà trường còn tồn tại nhiều bất cập. Bài viết này khái quát hóa những bất cập trong QLHDDH môn KHTN ở các trường THCS huyện Đông Anh, TP Hà Nội và đề xuất các biện pháp quản lý hoạt động này hiệu quả.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Quan niệm về quản lý hoạt động dạy học môn Khoa học tự nhiên

Quản lý HDDN môn KHTN ở trường THCS là

những tác động có mục đích, có kế hoạch, hợp quy luật của chủ thể quản lý nhà trường tới quá trình dạy học của giáo viên (GV), học sinh (HS) và các lực lượng liên đới nhằm đạt được mục tiêu và yêu cầu về phẩm chất, năng lực chung và năng KHTN theo yêu cầu chương trình môn học đặt ra [4].

2.2. Thực trạng việc QLHDDH môn KHTN ở các trường THCS huyện Đông Anh, TP Hà Nội

Qua quá trình khảo sát, chúng tôi nhận thấy các cán bộ quản lý (CBQL) tại huyện Đông Anh, TP Hà Nội rất quan tâm đến vấn đề quản lý dạy học môn KHTN tại các trường THCS. Điều này thể hiện ở các trường THCS, đã đảm bảo quy định về GV dạy môn KHTN, cơ sở vật chất, thiết bị dạy học,... đảm bảo phù hợp với điều kiện thực tế của trường. Tuy nhiên, để nâng cao chất lượng quản lý hoạt động dạy học môn KHTN tại các trường THCS đòi hỏi CSVC, trang thiết bị dạy học hiện đại phục vụ dạy học thực hành càng phải được coi trọng hơn nữa. Vẫn còn một bộ phận CBQL chưa chỉ đạo GV xây dựng nội dung bài giảng gắn với những nội dung kiến thức gắn gũi với cuộc sống hằng ngày của HS.

Yếu tố ảnh hưởng nhất là năng lực của đội ngũ CBQL và năng lực của đội ngũ giáo viên KHTN, tiếp

theo là các yếu tố về điều kiện CSVC, bối cảnh đổi mới giáo dục.

2.3. Biện pháp quản lý hoạt động dạy học môn KHTN tại các trường THCS huyện Đông Anh, TP Hà Nội

2.3.1. Nâng cao nhận thức của các lực lượng về vị trí, ý nghĩa, tầm quan trọng của QLHDDH môn KHTN ở các trường THCS huyện Đông Anh, TP Hà Nội

Trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay, việc nâng cao nhận thức và bồi dưỡng chuyên môn cho đội ngũ GV dạy môn KHTN là vô cùng cần thiết. Chương trình GDPT mới không chỉ yêu cầu giáo viên nắm vững kiến thức chuyên môn mà còn cần hiểu rõ các PP dạy học tích hợp nhằm phát triển phẩm chất và năng lực của HS.

Nhận thức được vị trí và tầm quan trọng của việc QLHDDH môn KHTN sẽ giúp CBQL và GV về cải thiện chất lượng giáo dục. GV cần hiểu rõ mục tiêu và yêu cầu của Chương trình GDPT mới, từ đó áp dụng các PP giảng dạy hiện đại và tích hợp hiệu quả [2]. Việc này không chỉ giúp GV phát triển chuyên môn mà còn tạo ra môi trường học tập tích cực cho HS.

Để đạt được mục tiêu trên, các biện pháp cần được thực hiện một cách đồng bộ và hiệu quả. Trước tiên, cần xây dựng kế hoạch bồi dưỡng chuyên môn cho GV, chú trọng đến việc cập nhật kiến thức và kỹ năng mới, đặc biệt trong việc giảng dạy tích hợp và sử dụng CNTT trong dạy học. Tổ chức các hội thảo chuyên đề và buổi tập huấn với sự tham gia của các chuyên gia sẽ giúp GV nâng cao nhận thức và cập nhật các PP giảng dạy hiện đại. Tiếp theo, việc tạo động lực cho GV thông qua việc đưa kết quả bồi dưỡng vào tiêu chí đánh giá thi đua, khen thưởng cũng rất quan trọng. Điều này sẽ khuyến khích GV tích cực tham gia các hoạt động bồi dưỡng và phát triển chuyên môn. Cuối cùng, việc kết nối với cộng đồng và các cơ quan giáo dục sẽ tạo điều kiện cho GV tiếp cận xu hướng giáo dục mới và học hỏi kinh nghiệm từ các đơn vị khác. Các chương trình bồi dưỡng chính thức được tổ chức thường xuyên sẽ giúp GV cập nhật kiến thức và kỹ năng cần thiết cho việc dạy học KHTN.

Bằng cách thực hiện các biện pháp này, chúng ta không chỉ nâng cao hiệu quả quản lý và giảng dạy môn KHTN mà còn đóng góp vào sự phát triển toàn diện của đội ngũ GV trong bối cảnh giáo dục hiện đại.

2.3.2. Đổi mới quản lý xây dựng và tổ chức thực hiện kế hoạch dạy học môn KHTN ở các trường THCS

huyện Đông Anh, TP Hà Nội

Đổi mới quản lý trong xây dựng và tổ chức thực hiện kế hoạch dạy học môn KHTN tại các trường THCS huyện Đông Anh là cần thiết để nâng cao chất lượng giáo dục. Ban giám hiệu cần chỉ đạo xây dựng kế hoạch dạy học linh hoạt, chú trọng PP tích hợp để phát triển năng lực HS. Các tổ chuyên môn đóng vai trò hướng dẫn GV lập kế hoạch chi tiết, đảm bảo cân đối giữa lý thuyết và thực hành. BGH cần giám sát việc thực hiện kế hoạch qua kiểm tra và thăm lớp để điều chỉnh PP giảng dạy phù hợp. Cần tạo điều kiện thuận lợi về CSVC và khuyến khích GV đổi mới PP dạy học. Các chương trình bồi dưỡng chuyên môn và tập huấn về dạy học tích hợp cũng rất quan trọng để GV nâng cao kỹ năng. Việc thực hiện các biện pháp này sẽ không chỉ nâng cao chất lượng giáo dục môn KHTN mà còn phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất của HS.

2.3.3. Chỉ đạo bồi dưỡng nâng cao năng lực chuyên môn và kỹ năng dạy học tích hợp cho đội ngũ giáo viên KHTN ở các trường THCS huyện Đông Anh, TP Hà Nội

Chỉ đạo bồi dưỡng nâng cao năng lực chuyên môn và kỹ năng dạy học tích hợp cho đội ngũ giáo viên KHTN lớp 6 ở các trường THCS huyện Đông Anh, TP Hà Nội là trách nhiệm ban giám hiệu, trực tiếp là của hiệu trưởng các nhà trường, nhằm nâng cao năng lực chuyên môn, năng lực thiết kế tích hợp các môn học và các năng lực cần thiết khác, góp phần nâng cao chất lượng dạy học tích hợp KHTN trong các nhà trường.

2.3.4. Chỉ đạo đa dạng hóa các phương pháp, hình thức dạy học môn KHTN ở các trường THCS huyện Đông Anh, TP Hà Nội

Để phát triển năng lực phẩm chất cho HS trong môn KHTN tại các trường THCS huyện Đông Anh, cần đa dạng hóa các PP và hình thức dạy học. Ban giám hiệu nên khuyến khích GV áp dụng các PP dạy học tích cực như thảo luận nhóm, dạy học dự án và học tập dựa trên vấn đề. Những PP này không chỉ khuyến khích sự tham gia của HS mà còn giúp các em phát triển kỹ năng làm việc nhóm, tư duy phân biện và khả năng giải quyết vấn đề.

Việc sử dụng CNTT trong giảng dạy, chẳng hạn như phần mềm mô phỏng và video bài giảng, sẽ giúp HS hình dung rõ hơn về các hiện tượng khoa học, từ đó nâng cao khả năng tư duy sáng tạo. Các hoạt động thực nghiệm và ngoại khóa như tham quan thực tế cũng đóng vai trò quan trọng, giúp HS kết nối lý thuyết với thực hành và phát triển nhận thức về thế giới xung quanh.

Cuối cùng, việc tổ chức các buổi bồi dưỡng chuyên

môn cho GV về PP dạy học hiện đại sẽ giúp nâng cao chất lượng giảng dạy, góp phần hình thành và phát triển năng lực phẩm chất cho HS trong môn KHTN.

2.3.5. Chỉ đạo sinh hoạt chuyên môn theo hướng nghiên cứu bài học môn KHTN ở các trường THCS huyện Đông Anh, TP Hà Nội

Sinh hoạt chuyên môn theo hướng nghiên cứu bài học (NCBH) đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao chất lượng dạy học tại các trường THCS huyện Đông Anh. PP này không chỉ giúp GV cải thiện kỹ năng giảng dạy mà còn khuyến khích sự hợp tác và chia sẻ kinh nghiệm giữa các thành viên trong tổ chuyên môn. Qua quá trình phân tích bài học, GV có thể nhận diện các vấn đề trong thực tiễn giảng dạy, từ đó tìm kiếm giải pháp hiệu quả để nâng cao kết quả học tập của HS.

Để triển khai hiệu quả sinh hoạt chuyên môn theo hướng NCBH, tổ trưởng chuyên môn cần lập kế hoạch sinh hoạt định kỳ, tập trung vào việc phân tích và đánh giá các bài học đã thực hiện. GV nên được khuyến khích chia sẻ những kinh nghiệm và khó khăn trong quá trình giảng dạy, từ đó cùng nhau tìm kiếm giải pháp cải tiến. Việc mời chuyên gia hoặc các GV có kinh nghiệm tham gia phân tích bài học sẽ mang lại cái nhìn sâu sắc và phong phú hơn cho buổi sinh hoạt.

Một môi trường cởi mở, nơi GV cảm thấy thoải mái khi trình bày ý kiến và thảo luận về các PP dạy học, là rất cần thiết. Hoạt động dự giờ và góp ý sau giờ dạy sẽ giúp GV học hỏi lẫn nhau, nâng cao chất lượng giảng dạy môn KHTN. Cuối cùng, việc theo dõi và đánh giá kết quả sau mỗi buổi sinh hoạt sẽ giúp điều chỉnh và hoàn thiện quy trình, đảm bảo tính hiệu quả và đáp ứng nhu cầu phát triển chuyên môn của giáo viên.

2.3.6. Đổi mới cách thức kiểm tra, đánh giá kết quả dạy học tích hợp môn KHTN ở các trường THCS huyện Đông Anh, TP Hà Nội

Để đổi mới cách thức kiểm tra và đánh giá kết quả dạy học tích hợp môn KHTN tại các trường THCS huyện Đông Anh, sự tham gia đồng bộ từ CBQL, GV và HS là rất quan trọng.

CBQL cần lập kế hoạch kiểm tra nội bộ, bao gồm thiết kế bài giảng, PP giảng dạy, công cụ đánh giá và mức độ tương tác với HS. Việc đổi mới công cụ và PP kiểm tra là cần thiết, trong đó bồi dưỡng GV về các công cụ kiểm tra mới và khuyến khích sử dụng hình thức đánh giá đa dạng nhằm phát huy tư duy sáng tạo của HS.

Hơn nữa, tổ chức đào tạo và bồi dưỡng GV về KN đánh giá thông qua các buổi tập huấn thường xuyên về các PP, kỹ thuật và hình thức đánh giá tiên tiến sẽ nâng cao năng lực đánh giá và cải thiện chất lượng dạy học. Những biện pháp này sẽ góp phần nâng cao hiệu quả công tác kiểm tra

và đánh giá, đồng thời đáp ứng yêu cầu của chương trình GD mới trong môn KHTN.

3. Kết luận

Đổi mới dạy học và đổi mới QLHDDH môn KHTN ở các trường THCS là yêu cầu cấp bách hiện nay nhằm đáp ứng đòi hỏi ngày càng cao của xã hội. Nâng cao hiệu quả quản lý dạy học môn KHTN theo chương trình GDPT mới là một nội dung quan trọng trong quản lý dạy học ở trường THCS. Quản lý HDDH môn KHTN nói riêng và QLHDDH các môn học trong nhà trường nói chung có vai trò quyết định trong việc nâng cao chất lượng dạy học của nhà trường trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay.

Tài liệu tham khảo

1. Phạm Thị Kim Anh (2021), *Quản lý hoạt động dạy học môn Khoa học Tự nhiên tại các trường trung học cơ sở*, NXB GDVN. Hà Nội
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông 2018 - Chương trình tổng thể*. Hà Nội
3. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018), *Chương trình giáo dục phổ thông môn Khoa học tự nhiên*. Hà Nội
4. Nguyễn Thị Minh Chính (2023), “*Quản lý hoạt động dạy học môn KHTN ở các trường THCS thành phố Lào Cai, tỉnh Lào Cai đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục*”, *Tạp chí Khoa học Đại học Tân Trào*, Số 9, tr. 115-121.
5. Tổ chức Plan tại Việt Nam (2019), *Chia sẻ kinh nghiệm triển khai mô hình Sinh hoạt chuyên môn dựa trên Nghiên cứu bài học*, NXB ĐHSP. Hà Nội
6. Nguyễn Diệu Cúc, Nguyễn Thị Thanh Dung (2023), *Thực trạng quản lý hoạt động dạy học môn Khoa học tự nhiên tại các trường Trung học cơ sở huyện Thường Tín, thành phố Hà Nội*, *Tạp chí Giáo dục*, tháng 8 năm 2023.
7. Cao Cự Giác (2018), *Thiết kế bài dạy môn KHTN 6 theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018*, Nhà xuất bản Đại học sư phạm.
8. Trần Khánh Đức, Dương Thị Hoàng Yến, Đỗ Thị Thu Hằng, Nguyễn Đức Huy, Lê Thanh Huyền (2022), *Quản lý đào tạo và quản trị nhà trường hiện đại*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
9. Nguyễn Thị Ngọc (2021), *Một số yêu cầu đổi mới với giáo viên trong dạy học tích hợp môn KHTN, Lịch sử và Địa lý cấp Trung học cơ sở*, *Tạp chí Giáo dục*, Số 500 (Kì 2 - 4/2021), tr 6-10.
10. Nguyễn Thành Vinh (2021), *Quản lý là quá trình tác động có chủ định và có hướng đích của chủ thể quản lý lên đối tượng quản lý, nhằm* NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.